

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hallitusohjelman yleiset tavoitteet kustannussäästöistä ja kilpailun lisäämisestä ovat tavoiteltavia asioita.

Lausunnolla olevalla esityksellä näitä tavoitteita ei saavuteta.

Lausunto annetaan erityisesti Lapin yliopiston tilanteessa, jossa korkeakoulu hankkii palkanlaskenta- ja talouspalvelut Certia Oy:ltä. Korkeakoulujen toiminta on pääosin Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa toimintaa. Certia on vuoteen 2010 asti tuottanut palkanlaskenta- ja talouspalvelut valtion tilivirastona. Vuonna 2010 Certia on yhtiöitetty.

Mikäli lakiesitykset tulisivat voimaan, aiheuttaisi tilanne hankintayksikölle

- merkittävää hallinnollista työtaakkaa uudelleen järjestelyjen tekemiseksi joko kilpailuttamalla palvelut tai tuottamalla palvelut itse. Korkeakoulujen palkanlaskenta- ja talouspalvelut poikkeavat markkinoilla toimivien muiden organisaatioiden tarpeista korkeakoulujen erityisalasta johtuen.
- merkittävää kustannusten nousua, kun kaikki tietojärjestelmät ja palvelut jouduttaisiin rakentamaan alusta asti uusiin järjestelmiin ja nykyinen yhteiskäyttöetu, jossa kustannustaakka on jaettu, poistuisi. Muutos toisi myös merkittävät transaktiokustannukset itse palvelujen kustannusten lisäksi.
- merkittävää haittaa jatkuvuuden turvaamiselle ja tiedon käytettävyydelle.

- korkeakoulujen erityisalasta ja pienuudesta johtuen markkinoiden kiinnostus ko toimialalle palvelujen tuottamisesta voi olla epäkiinnostavaa eikä todennäköisesti kilpailun kautta tuota kustannussäästöjä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Markkinakartoitus on hankintayksikön etu ja yleensä hankintayksikkö tunteeinkin markkinat kohtuu hyvin, mutta markkinakartoituksesta huolimatta ei aina saada kaikkea tietoa, mitä kilpailutuksessa oikeasti tarvitaan. Lainmuutoksella tuskin saadaan suurta muutosta nykytilanteeseen verrattuna.

Markkinakartoitusvelvoituksella lisätään hallinnollista taakkaa kilpailutuksen yhteydessä.

Hankintasopimuksen jakaminen osiin tulee jo nykyisellään olla tarkoituksenmukaista. Tarkennukset milloin ei tarvitse jakaa osiin ovat hyvää ohjausta asiaan.

Tarjouskilpailun uusiminen tilanteessa, jolloin on saatu vain yksi tarjous, ei edistä huolellista valmistelua. Tilanne voi olla, että kilpailutetaan hyvin specifiä asiaa, johon ei ole tarjoajia, tai markkinat ovat hyvin kumentuneet, jolloin toimittajilla ei ole kapasiteettia tarjota. Ketään ei myöskään voi pakottaa tarjoamaan.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Nykyiseen lakiin verrattuna eivät tuo erityistä etua, vaan lisäävät hallinnollista taakkaa. Kts. vastaukset edellä.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vähimmäisomistusvaatimukselle esitetyle 10 %:lle on esitetty perusteluna tilastotietoa, miten omistajuudet nykyisellään jakautuvat. Oleellista olisi ollut tutkia myös vaikuttavuutta, mikäli alle 10 % omistajat joutuvat järjestelemään tarvitsemansa palvelut uudestaan. Tällä vaatimuksella

aiheutetaan merkittävää hallinnollista taakkaa hankintayksikölle nykyisessä muutenkin koko ajan muuttuvassa ympäristössä.

Muutos ei ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Lain muutos aiheuttaisi merkittävän määrän nykyisten omistusten purkamisia ja uudelleen järjestelyjä. Uudelleen järjestelyt vaikuttaisivat myös hallinnollisina taakkoina yli 10 %: n omistusosuuden omistajille.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Mikäli Certia Oy ei tuottaisi Lapin yliopiston palveluita jouduttaisiin päättämään, otetaanko toiminnot omaksi toiminnaksi vai kilpailutettaisiinko palvelut. Markkinoilla ei ole toimijaa, joka osaisi ottaa korkeakoulujen palkanlaskenta- ja talouspalvelut suoraan hoidettavakseen johtuen korkeakoulujen erityislainsäädännöstä ja talouskoodistosta. Muutoksesta aiheutuisi kustannusten nousu (uudet järjestelmät ja integraatiot ja palvelujen järjestelyt/rekrytoinnit) ja transaktiokustannukset muutoksesta, pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen heittäminen romukoppaan ja kaiken aloittaminen alusta.

Muutos voi jopa näivettää yritystoimintaa, jos hankintayksiköt ottavat toiminnot omaksi toiminnaksi. Toisaalta koska siirtymäaika on lyhyt, niin alkaa kova kilpailu hankintayksiköiden kesken palveluntuottajista ja järjestelmätoimittajista. Koska samoista resursseista kilpaillaan, aiheuttaa se kustannusten nousua. Toimittajat osaavat kyllä ko tilanteessa hinnoitella palvelunsa kysynnän mukaan.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Tämä joudutaan päättämään, kun tiedetään lopullinen lain muoto.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Tästä ei aiheutuisi mitään hyötyä, vaan suuri hallinnollinen taakka ja lisäkustannuksia.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Esitetty siirtymäaika on äärettömän lyhyt. Tuossa aikaikkunassa alkaa kova kilpailu palveluntuottajista ja tietojärjestelmätoimittajista sekä osaavasta henkilökunnasta. Siirtymäajan tulisi turvata nimenomaan hankintalaissakin kirjatulle markkinakartoitukselle aikaa ja sen jälkeen päätöksenteolle ostetaanko palvelut vai tuotetaanko itse. Päätöksen jälkeen pitää tehdä speksaus palveluista ja järjestelmistä. Asioiden järjestelylle, valmistelulle, päätöksenteolle, uuden rakentamiselle ja testaukselle tulee olla usean vuoden siirtymäaika. Sen, mikä on rakennettu vuosien, jopa vuosikymmenten aikana, purkaminen ja uuden rakentaminen, ei voi lähtökohtaisesti ajatella purettavan ja rakennettavan uudestaan puolessatoista vuodessa.

• Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

- Tilannekuvan rakentaminen ja tavoitetilan asettaminen
- Valmisteluun tarvittavien resurssien rekrytointi
- Voimassa olevien sopimusten päättäminen
- Asian valmistelu päätöksentekoon (sisällöt, kustannukset, riskit...); omaksi toiminnaksi vai ostopalveluna
- Päätöksenteko
- Palvelujen tarkka speksaus
- Tietosuojamääritykset
- Järjestelyt; joko kilpailutus tai omien rakenteiden suunnittelu, osaamisen varmistaminen
- Tarvittavat kilpailutukset ja sopimusten solmiminen
- Rakenteiden ja järjestelmien rakentaminen, integraatiot, testaus
- Jatkotoimenpiteiden määritykset

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistussuosivaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Tarkoituksenmukaisia poikkeuksia ovat esim. erityistehtäviä hoitavat sidosyksiköt esim. Certia Oy.

Myös pienten organisaatioiden tilanne ja Suomen eri alueiden erilaiset tilanteet tulisi huomioida.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä

keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Esitetyn muutoksen riittävyyteen ei pysty ottamaan kantaa, mutta kirjaukset ainakin edesauttavat turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

Keventää, mutta ei näyttäyty merkittävänä tässä kokonaisuudessa.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemysenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Jälki-ilmoitusten osalta velvollisuuksien kasvattaminen lisää hallinnollista taakkaa.

Muut huomiot

-

Kusmin Elisa
Lapin yliopisto